خةباتي يةك سةدةي كورد و تاقيكردنةوةي بةكةلؤريا ... موحسين جوامىر

كورد، دوای بڕینی چەندین قۆناغ لە خەبات و شۆڕش و ڕووبەرووبوونەوە لەگەڵ دوژمنانی میرغەزەب و خوێنخۆروسەرسەختدا، بە ڕۆژگارێک شاد بوو کە شەوان خەونی پێوە دەبینی و لە دووتوێي دیوانە شیعراندا خۆزگەی بۆ دەخواست.. . شوکرئەم ڕەوشە ئێستەش بەردەوامە.. . پاشان کە دێوەکەی بەغدا سێبەری خۆی لە مست نرا، کورد ـ بەناچاری ـ بوو بە لایەنێکی کارا لە هاوکێشە تێک قژقژاوەکەی ناوچەکەدا کە بەبێ بەشداریی ئەو، هەرگیز کارە ئاڵۆزو تەژی لە تەنگژان، یەکلا نەدەبووەوە، تا ئێستەش ـ تا ڕادەیەک ـ ئەم کاریگەرییە ـ زۆر تا کەم ـ ڕۆڵی خۆی لە گۆڕانکارییەکاندا دەبینێت.. . بەو تەمایەی ئەو زەوینەیەی هەم بە خەباتی خۆی و هەمیش بەرەخسانی هەلومەرجی بابەتی بۆی هاتۆتە ئاراوە، بەردەوام بێ و پەرە بگرێ.. . هاوڕێ لەگەڵ ئەمەشدا، پەیتاپەیتا تیشک بۆ بەشەکانی دیکەی کوردستانیش بهاوێژێ .

به تێخوێندنەوەی ڕووداو و پێشهاتەکان کە بەردەوام بە ڕێگەوەن و گەشە دەسێنن، دەکرێ بگوترێ کە ڕەوشی داهاتوو، بە ترسناکترین شێوە خۆی دەنوێنێ، کە دەشێ زۆر بەوردی و کارامانە مامەڵەی لە تەکدا بکرێ، بەتایبەتیش چونکە دوژمن ئەوەندە زۆرن، ئەگەر هیج هۆکارێک کۆیان نەکاتەوە و نەیانکات بە دەستەبرا، ئەوا لەباربردن و ئەنجا لەنێوبردني ئاسەواری ئەم ئەزموونی کوردستانە، بەسە بۆ ئەوەی ـ تا ماوەیەکیش بێ ـ ناکۆکییەکانیان هەڵپەسێرن و لەیەک مەیدان و بۆ یەک ئامانج هاوخەبات بن.. . دیارە ئەم دیاردەیەش ڕێک کۆرپەی ڕۆژگاری ئێستەمان نییە، بگرە دێوەزمەیەکی ئەوەندە زەبەلاح و قێزەونە، تەمەنی لە هەشتا ساڵ ڕەتی کردووە .

دیارە، گۆڕانکارییە ئەرێنییە کانی عێڕاق ـ سەبارەت بە هەبوونی بەرگری ـ لەچاو ئەوەی چاوەڕوان دەکرا، زۆر کزو لەسەرخۆن، بەشێوەیەک ئەگەر هەنگاوێک بۆ پێشەوە چووبن، هاوکات چەندین هەنگاو بۆ دواوە چوونە و بڕواش ناکرێ بەم زووانە ئەم لێڵاوە ڕوون و سازگار ببێتەوە وپیاو بە ئاسانی لەم قوڕاوە سیاسییەدا ڕزگاری ببێ، ئەگەر پێچەوانەکەی ڕاستتر نەبێت .

ڕاستییەکەی، کەس ناتوانێ بڕیار بۆ داهاتووی عێراق بەتایبەتی و ناوچەکە بەگشتی بدا، هەتا خودان بڕیارەکانیش.. . ئەوەی هەیە تەنیا تێزو پێشبینییە و چیتر.. . تاکە تێزیش کە تا ئەمڕۆ لەم ململانێیە گرەوی خۆی بردبێتەوە و بۆ هێندێ گۆڕانکاری و بەرجەستەکردنی بڕەدەستکەوتێکی کاتی سەرپشک بووبێ، سەرکەوتنی لایەنەکان بووە لە پرۆسەی هەڵبژاردندا، کە ئەوەشیان هۆکارێکی پربایەخ بوو لە قۆناغی بەراییدا.. .. نە سەرجەمی پرۆسەکە بوو ونە ئامانجی سەرەکیش!

ئەوەی دەبێ ئێمەی کورد ـ بەتایبەتی ئەمساڵ ـ هەڵوەستەی بۆ بکەین ودانی پێدابنێین ئەوەیە، کە ڕەوشەکە بۆ ئێمەی کورد هەمان تاس و هەمان حەمامە، بەڵکو سەختتر و دژوارترە، چونکە ئەگەرهەڵبژاردن هەنگاوی خۆڕانان و دیاریکردني قەبارەی خۆ بووبێت لەو جەنگەدا، ئەوا شەقاوی داهاتوو لە سەروبەندی ململانێ و کێبەڕکێیەک دایە، بۆی هەیە بەرژەوەندیی کەم لایەنی بەهێز لە گۆڕەپانی سیاسیی عێراقدا، لەگەڵ لایەنی کوردستانیدا تێک بکاتەوە، ئەگەر دژەکەی ڕاستتر نەبێت.. . نموونەشمان ـ بە پلەی یەکەم ـ بۆ دروستیی ئەم بۆچوونە، دەستتێوەردانەکەی جەعفەرییە لە نێواخنی سوێندەکە و بە نوێژی نیوەڕۆ، کە لە کاتێکدا بوو

نەک حکوومەتەکە باڵی نەگرتبوو، بگرە ـ هێشتا ـ پێشی نەگرتبوو، بگرە بەدیار وەزیرە کوردەکانیشەوە ولە ساتێکدا سەر کۆماریش کورد بوو.. . ئەوجا ئەگەر ئەم کارە لەسەروبەندێکدا قەوما بوو بێ کە لیستی کوردستانی هێزی دووەمی هاوکێشەکان بوو، داخولآ بەیانی کە بوو بە هێزی سێیەم، چ تەپکەوداوێکمان بۆ دادەنرێتەوە ودەشبێ کورد چۆن خۆی بۆ ئەو جەنگە هەمەلایەنە ـ بەتایبەتی جەنگی دارشتنی دەستوور ـ ساز و تەیار بکا، تا سەرەنجام ـ لە سۆنگەی ئەو دەرفەتەی لە هەلومەرجی ئێستەدا بۆی والآیە ـ گرەوەکە بباتەوە و وەک هەنگاوی یەکەم لە دەستنیشا نکردنی مافی چارەی خۆنووسین ـ بەو شێوەیەی گەلی کوردستان لە ئێستە و داهاتوودا بریاری لەسەر دەدا- رێگە بگرێتە بەر؟ ئەمەش بە رای منەوە ـ بۆ دەستەبەرکردنی دوارۆژی سەرجەمی کورد ـ خالّی وەرچەرخانە و دەبێ بەهەند وەربگیرێت .

وەکو تێبینی دەکرێ، وەزیفەداربوون لە عێراق و کوردستاندا لەم رۆژگارە سەختەی عێراق و کوردستانی پێدا تێپەر دەبێ، زێتر (تەکلیف) ە نەک (تەشریف) ، واتە هەلّگرتنی ئەرک و ئەمانەتێکی نەتەوەيي و راگەیاندنی پەیامێکە وپەرینەوەیە لە سەر پردێکێ چرووک کە لە سەردەمی ئینتەرنێتدا دروست کراوە، زێتر لەوەی کارێکی یان ململانێیەکی حیزبی یان شادبوون بە وەرگرتنی پلە و پۆستێکی سەرۆکایەتی بێت.. . چونکە هیچ کەس و لایەنێک ـ هەرچەندە خودان توانا و لێکدانەوەی راست و ژیرانە بێت ـ ناتوانێت گەرەنتییەکی ئەوتۆ بداتە دەست و بلّێ بارەکە ـ حەتمەن ـ واي لێ بەسەردێ، ئەگەرچی هیوایەک لە ئاسۆدایە.. . ئەوجا ئەگەرلە هەموو دەوروزەمانێکدا- بۆی هەبێ ـ خاوەنی پۆستێکی سەروەری بەخیلی و حەسوودیی پێ ببردرێ، ئەوا لەم سەردەمەدا ـ رەنگبێ ـ تەنیا حەوجە بە هاوکاری ودوعا بێ، بۆ ئەوەی لە سەنگەری داخوازییەکانی گەلەکەیدا دامەزرێ و دەرەقەتی زلهێزان بێت .

بۆیە، ئەز لەو بروایە دام ئەو کەسایەتییە کوردەی لە کوردستان ـ لە پا لْ ئەو کەسایەتییە کوردەی لە بەغدا ـ ئەرکی جلّەوگرتنی ئەم قۆناغە لە شووشە ناسکترە بەدەستەوە دەگرێ ـ هاورێ لەگەلّ ئاوردانەوەیەکی جیدی بۆ بریاری گەل لە رێفراندۆمە گشتییەکەی کوردستان ـ ئا لێرەدا دەبێ هەموو هیزولایەنێکی خەمخۆری پاراستنی دەسکەوتەکانی گەلی کورد و گێرانەوەی کەرکووک بۆ سەر کوردستان، هاوتەریب ـ لەگەلّیدا ـ ئەم رێگە پر لە نسکۆ وهەلّەمووت و هەلّبەزدابەزەدا ببرن.. . چونکە ئەو کەسایەتییە ـ لەم قۆناغی دووەمەدا- لە سفرەوە دەست پێ دەکا و رووبەرووی بەرەیەک دەبێتەوە کە تا دوێنێ شا بوو ئەگەر کورد ئاورێکی بەخێری لێ بدایایەوە، کەچی ئەمرۆ خەریکە کلکمان لێ دەهاوێتە سەر پشت ودەمانخاتە دوریانێک کە ناچارمان دەکا بکەوینە سەر ئەو کەلّکەلّەیەی کە ئەو نەک هەر دژی فیدرالّییەتە، بگرە دیموکراتییەتیشی پێ بیدعەیە! .

نەیارانی کورد لە شەری دژە کورددا گوراو و ماندوو نەناسن.. . ئەمرۆ لە دوێنێ بەگورتر وسالّی داهاتووش لە ئەمسالّ بەهێزترن.. . بەلآم هێشتا کورد ـ لەگشت روویەکەوە- بەتێنترولەبارترە.. . ئەگەر کورد زێتر لە سەدەیەکە خەبات دەکا وقوربانی دەدا، ئەوا ئەمسالّ ـ تەنیا ئەمسالّ ـ لە بەردەمی تاقیکردنەوەی بەکالۆریا دایە و- تەنیا ئەویش ـ لەم وێستگەیەدا سەنگی مەحەکە وهیچ بروانامەیەکی دیکە بەدەرد ناخوا .

mohsinjwamir@hotmail. com